

Světci a světice v rané církvi

Počátky kultu

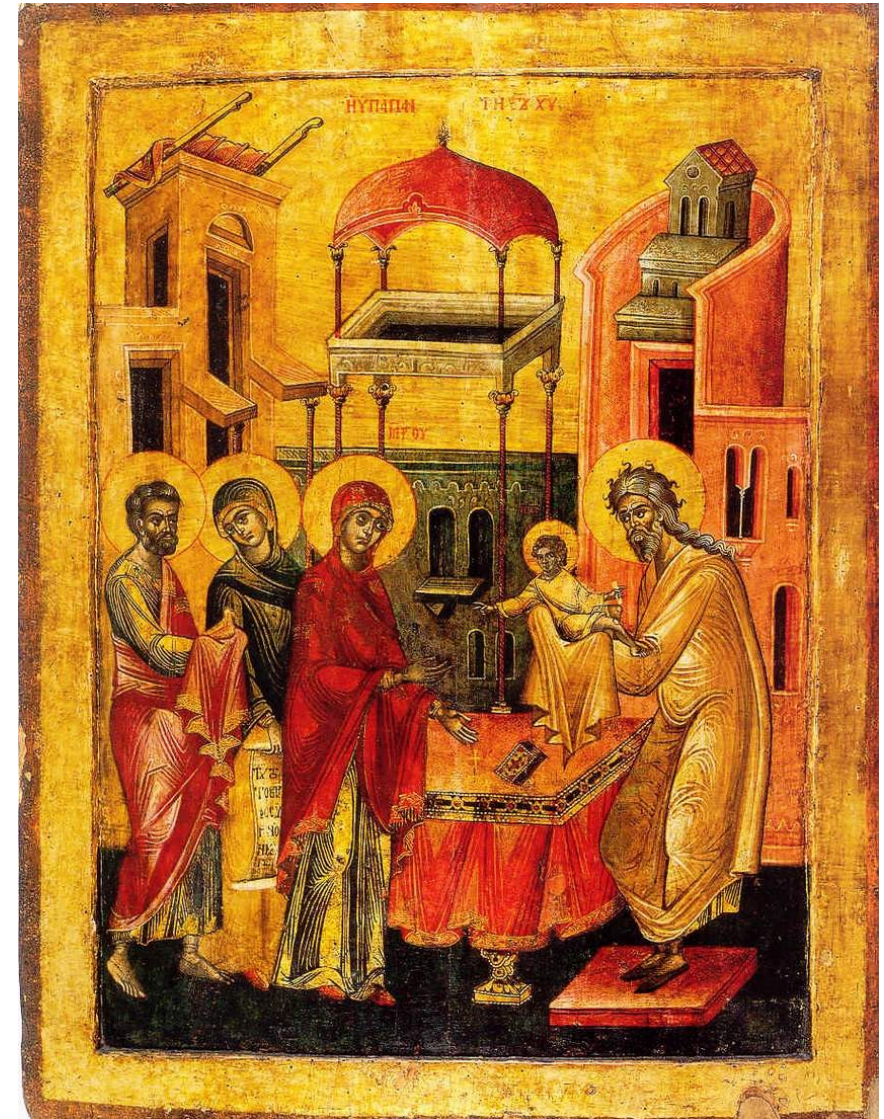
Kdo je to svatý?

- člověk, kterého církev **kanonizovala**
- člověk, u něhož není pochyb, že se dostal po smrti **do nebe** (dlí u Boha)
- člověk, který má moc **přimlouvat se** za určité prosby u Boha
- člověk **hodný úcty a následování**
- **příklad** pro ostatní věřící
- vykonavatel zázraků

Inspirace

- především **Judaismus**
- úctyhodné **starozákonní postavy**
- Adam, Ábel, Abrahám, Jakub, Josef Egyptský, Mojžíš, proroci
- **spravedlivý člověk** – ten, kdo je hoden úcty a následování
- v Novém Zákoně – spravedlivý Simeon a prorokyně Anna (Lk 2,21-40)
- **Antičtí hrdinové**

Svatost v knize Zjevení

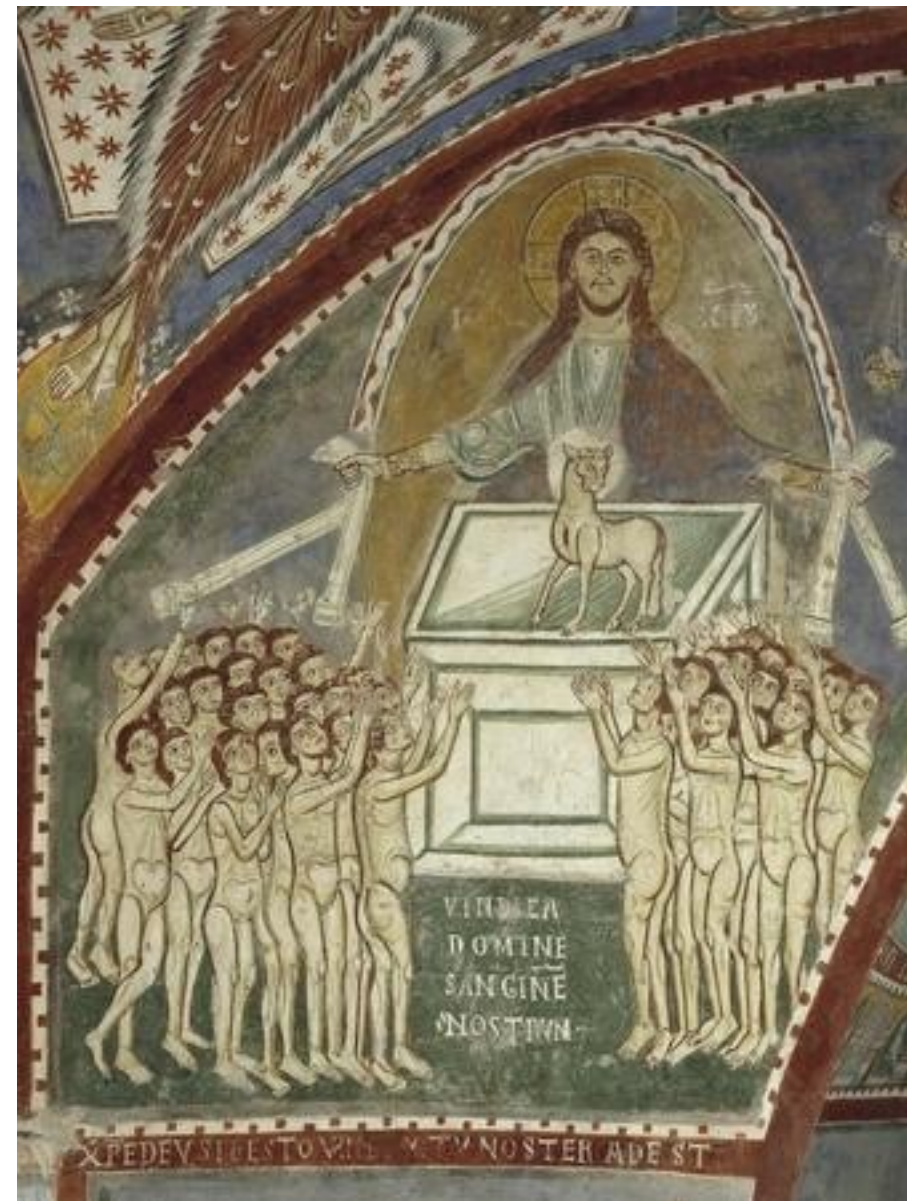

Svatost v Novém zákoně

- různé zmínky mají spíše charakter zdůrazňující **vyvolení křesťanů Bohem**, než doklad o úctě k svatým
- povolání ke svatosti jako **norma pro všechny křesťany**, běžné oslovení věřících v Pavlových listech (Řím 1,7)
- mnoho zmínek ve **Zjevení Janově** – svatí především jako svědci Kristovi – ti, kteří položili pro Krista svůj život (Zj 6,9; Zj 20,4 přítomnost mučedníků při posledním soudu a v Božím království; Zj 11,1-13 dva svědkové; Zj 16,6 výhružka anděla vylévajícího třetí nádobu; Zj 17,6: nevěstka zpitá krvím svatých a mučedníků)

Raná církev

- postupný počátek kultu svatých
- úcta k lidem, o nichž **se píše** v Novém Zákoně
- Jan Křtitel (Mk 6,14-29)
- Apoštolové, učedníci, ženy, které doprovázely Krista
- **první mučedníci** (sv. Štěpán – Sk 7,54-8,1-3; sv. Jakub - Sk 12,1-2)
- původní význam slova svatý nelze spojovat přímo s kultem, ale s označením křesťanů – **vyvolených Bohem**
- silný **chiliasmus** prvních křesťanů

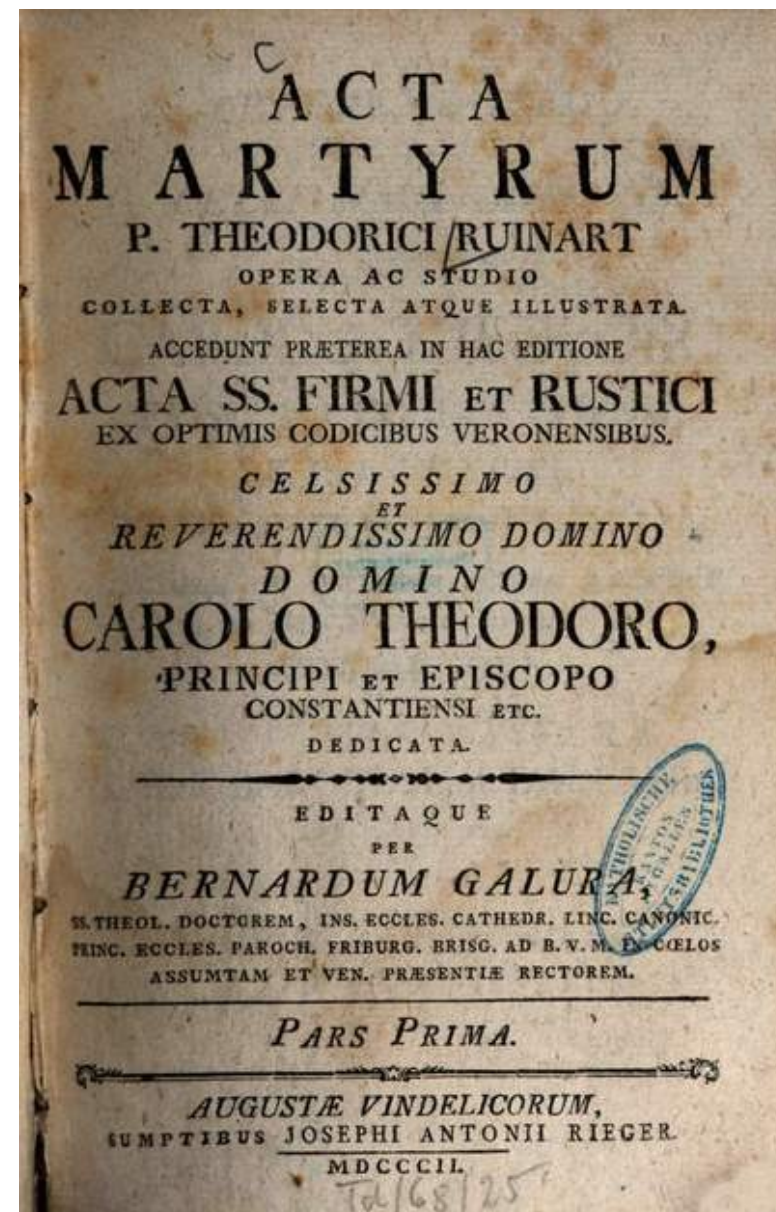
Počátek kultu svatých

- počátek skutečné úcty k svatým v **2. pol. 2. století**
- souvislost s neuskutečným brzkého konce světa
- první písemný doklad – **kult svatého Polykarpa ze Smyrny** – umučen v 60. letech 2. století – touha následovníků připomínat si výroční den jeho smrti u jeho hrobu – ***Umučení Polykarpovo***
- podoba rané úcty – shromáždění u hrobu mučedníka ve **výroční den smrti**, četba textů z Bible a o životě daného světce, modlitby

Základní rané hagiografické texty

- **Acta** – stručný popis soudního jednání s umučenými křesťany
- nejstarší – *Acta martyrum Scillitanorum* (kolem roku 180 v Numidii – severní Afrika)
- **Passio** – umučení – také martyrium – obsáhlejší narativní text – podobný antickému románu – obsahuje „výpovědi očitých svědků“ a zázraky
- nejstarší – *Passio Perpetuae* – Umučení svaté Perpetuy – vznik na počátku 3. století v Kartágu – severní Afrika

Umučení Polykarpovo

- Jak vnímá autor Polykarpa?
- Proč šel hlavní hrdina tak ochotně na smrt?
- Jaký význam má pro autora mučednictví?
- Hlavní záporné postavy?
- Role Židů?
- Obsahuje text zmínky o úctě k Polykarpovi jako ke světci?
- Jaký mohl být primární účel daného textu?
- Komu byl tento text určen?

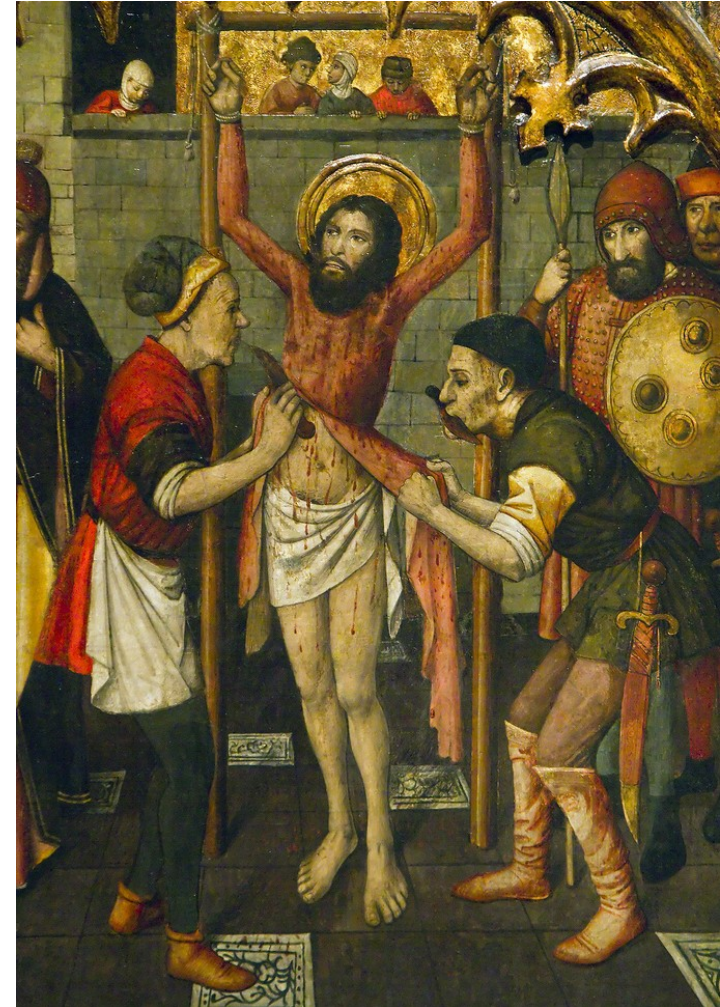
Raná forma kanonizace

- ve starověké církvi **nemusel** provádět kanonizace pouze **papež** (jako dnes)
- nebylo vedeno žádné oficiální řízení
- za svatého byla daná osoba prohlášena **spontánně** představiteli církevní obce – biskupem nebo knězem
- na základně **pověsti a zázraků**
- přenesení ostatků světce do chrámu nebo vystavění chrámu nad jeho hrobem (až od 4. století)
- papežské kanonizace až od konce 10. století – pokud předtím papež kanonizoval, tak z funkce místního (římského) biskupa

Svatí v rané církvi

- především mučedníci – položili život pro víru – největší z nich Jan Křtitel
- apoštolové – Petr, Pavel, Jakub, Ondřej, Tomáš, Filip, ...
- kněží, biskupové a papežové – Ignác z Antiochie, Kliment, Linus, ...
- jáhni a jiní zbožní muži – Štěpán, Vavřinec, Nereus, Achileus, ...
- mučednice – Cecílie, Perpetua, Felicita, Lucie, Barbora, Kateřina ...
- mladí mučedníci – Anežka, Pankrác, ... a také?
- později také vyznavači – pro víru trpěli, ale zemřeli přirozenou smrtí (Jan Evangelista, Marie Magdalena, Jan Zlatoústý, ...)

- Úkol na příští hodinu: přečtěte si dílo *Legenda Aurea* (alespoň deset různých legend, světice i světce). Zkuste popsat, jaký druh úcty se kolem daných světic a světců vytvořil.

Shrnutí

- první křesťané neuctívali svaté
 - náboženství se vyvíjelo (počátky silně chiliastické)
- počátek úcty k mrtvým spolubratřím až v 2. polovině 2. stol.
 - sv. Polykarpus – první doklad o úctě k světcům
 - prameny: Acta, Passio
 - postupný růst kultu od 3. století